



Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Швейцарська Конфедерація



UNITED NATIONS
INDUSTRIAL DEVELOPMENT ORGANIZATION



ВПЛИВ COVID-19 НА УКРАЇНСЬКІ ВИРОБНИЧІ ПІДПРИЄМСТВА ТА ДОПОМОГА У ВІДНОВЛЕННІ НОРМАЛЬНОЇ РОБОТИ

Звіт за результатами опитування

Центру ресурсоефективного та чистого виробництва



ЧЕРВЕНЬ, 2020



ЦЕНТР
РЕСУРСЕФЕКТИВНОГО
ТА ЧИСТОГО ВИРОБНИЦТВА

Вплив COVID-19 на українські виробничі підприємства та допомога у відновленні нормальної роботи: звіт за результатами опитування Центру ресурсоефективного та чистого виробництва / Ворфоломеев А.В. – К.: Центр ресурсоефективного та чистого виробництва, 2020. – 24 с.

Дана публікація розроблена в рамках проекту «Сприяння адаптації та впровадженню ресурсоефективного та більш чистого виробництва шляхом створення і роботи Центру більш чистого виробництва в Україні», який виконується Організацією Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО) та національним Центром ресурсоефективного та чистого виробництва за підтримки Швейцарії та Австрії.

При укладанні даної публікації не застосовувалося офіційне редагування ООН. Використані в цьому документі визначення та виклад матеріалу не виражають жодної думки Секретаріату ЮНІДО щодо правового статусу тієї чи іншої країни, території, населеного пункту або їхньої влади, або щодо делімітації їхніх кордонів, або економічної системи, або рівня розвитку.

Такі визначення, як «розвинені», «промислово розвинені» і «ті, що розвиваються», призначені для статистичних цілей та не обов'язково виражають судження про стадію розвитку, яка досягнута конкретною країною чи регіоном. Згадування назв фірм або комерційних продуктів не означає їх схвалення з боку ЮНІДО.

Вибір проектів для відображення участі ЮНІДО спрямований на демонстрацію їх розмаху та географічного й тематичного різноманіття. Цей вибір не є затвердженням ЮНІДО.



Організація Об'єднаних Націй з
промислового розвитку
Віденський міжнародний центр – а/с 300
A1400 Відень – Австрія
Тел.: (+431) 26-02-60
unido@unido.org
www.unido.org



Центр ресурсоефективного та чистого
виробництва в Україні
04116, м. Київ, вул. Старокиївська, 10Г
Тел.: +38 (044) 227-83-78
info@recpc.org
www.recpc.org

На обкладинці використано зображення з сайту pixabay.com.

Вступ.....	4
Методологія	4
Резюме.....	5
Результати	7
Вплив COVID-19 на діяльність виробничих підприємств	7
Пов'язані з COVID-19 негативні чинники, які впливають на підприємства	8
Режим роботи працівників підприємств	10
Запровадження випуску додаткової продукції для протидії COVID-19	11
Внесок підприємств у протидію COVID-19	13
Обізнаність підприємств із державними програмами підтримки, пов'язаними з протидією COVID-19	14
Обізнаність підприємств із недержавними програмами підтримки, пов'язаними з протидією COVID-19	15
Спроможність підприємств відновити нормальну роботу	16
Допомога підприємствам, яка необхідна для відновлення діяльності	17
Плани підприємств із підвищення ресурсоефективності	19
Допомога підприємствам, необхідна для підвищення ресурсоефективності	20
Подальші кроки	22

ВСТУП

Опитування виробничих підприємств щодо впливу COVID-19 на їхню роботу та нові потреби здійснювалося з 20 квітня по 8 травня 2020 року Центром ресурсоефективного та чистого виробництва (Центр РЕЧВ) у рамках проєкту Організації Об'єднаних Націй з промислового розвитку «Сприяння адаптації і впровадженню ресурсоефективного та більш чистого виробництва шляхом створення і роботи Центру більш чистого виробництва в Україні» за підтримки Швейцарії та Австрії.

Метою цього опитування було зрозуміти, як COVID-19 вплинув на українські підприємства, а також якої підтримки вони потребують для відновлення роботи, підвищення економічних і екологічних показників. Тому опитування містило наступні блоки питань:

- профіль компанії;
- вплив COVID-19 на роботу підприємства;
- внесок українських підприємств у протидію COVID-19;
- обізнаність із програмами підтримки;
- допомога, яка потрібна українським підприємствам для відновлення нормальної роботи;
- напрямки подальшого розвитку.

В опитуванні взяли участь 82 українських виробничих підприємств з понад 8 галузей. І хоча така кількість респондентів, мабуть, не може відобразити детальну картину на всіх українських підприємствах, але все ж це надає чудову можливість для аналізу ситуації та розробки подальших кроків.

Центр ресурсоефективного та чистого виробництва щиро вдячний компаніям, які взяли участь в опитуванні, а також асоціаціям і проєктам, які допомогли їх залучити.

МЕТОДОЛОГІЯ

Центр РЕЧВ через соціальні мережі, веб-сторінки, розсилання від асоціацій та прямі контакти запросив українські виробничі підприємства до опитування. При цьому підприємства не розділялися за географічною приналежністю.

У період з 20 квітня по 8 травня 2020 року представники підприємств стали учасниками онлайн опитування із 16 запитань. Серед усіх респондентів 57% представляли керівний склад, 30% – інженерний, решта – адміністративний.

В опитуванні взяли участь 29 (35%) великих (>250 співробітників) підприємств, 27 (33%) середніх (50-250 співробітників) і 26 (32%) малих (до 50 співробітників), всього – 82.

Учасники опитування представляли наступні сектори: машинобудування і металообробка (28%), виробництво будівельних матеріалів (13%), хімічна (11%), легка (11%) і харчова (10%) промисловості та інші.

При обробленні результатів враховувалася загальні відповіді, а також розподіл відповідей для великих, середніх і малих підприємств.

- Загалом 41% підприємств не відчули суттєвих змін через вплив COVID-19 (включаючи загальнонаціональні обмеження) і змогли обійтися лише впровадженням додаткових заходів безпеки. Решті довелося скоротити виробництво (37%) або зупинитися (21%). Менші підприємства зазнали більшого негативного впливу від COVID-19. Так, понад третина опитаних малих підприємств зупинилася.
- Лише одне з опитаних підприємств змогло отримати переваги від впливу COVID-19, збільшивши обсяги виробництва.
- Серед негативних чинників COVID-19, з якими стикнулися підприємства, найчастіше згадувалися проблеми із транспортуванням працівників (67%), збутом продукції (59%) та витратами на засоби захисту (59%). Малим підприємствам найбільше дошкуляли проблеми зі збутом продукції (77%).
- Звичайний режим роботи для працівників залишився на 37% підприємств. Водночас на 24% підприємств працівники пішли у відпустки чи стали на простій. Частка підприємств із нормальним графіком залежить від розміру підприємства і зменшується від 52% для великих підприємств до 19% для малих.
- Переважна більшість українських підприємств (80%) не освоювала випуск додаткової продукції, щоб протидіяти викликам COVID-19. Частка ж компаній, що таки випускали додаткову продукцію, спадала від 24% для великих підприємств до 15% для малих.
- 71% підприємств, що не впроваджували випуск додаткової продукції, навіть не розглядали це питання. Частка таких підприємств зростає з 60% для малих підприємств до 86% для великих.
- Дві третини українських виробничих підприємств не долучалися до протидії COVID-19. Частка компаній, що таки допомагали, зменшувалася від 48% для великих підприємств до 19% для малих.
- Більші компанії віддавали перевагу матеріальній допомозі (від 45% для великих підприємств до 8% для малих), а менші – нематеріальній (від 11% для малих підприємств до 3% для великих).
- Частка вітчизняних підприємств, обізнаних із державними програмами підтримки, становить 44%. Користуються продуктами цих програм 12%. При цьому малі підприємства обізнані набагато гірше (27%), і жодне з опитаних малих підприємств не брало участі в державних програмах підтримки.
- Лише 20% підприємств взагалі знає про існування недержавних програм підтримки (проектів, грантів, фондів), пов'язаних з COVID-19. Користуються ними всього 4%. Привертає увагу, що 27% підприємств не замислювалися про пошук недержавної допомоги.
- Якщо загальна обізнаність не залежить від розміру підприємств і коливається у межах 19-21%, то активніше використовують недержавну допомогу більші компанії (від жодного випадку для малих підприємств до 7% для великих).

- Трохи менше половини українських підприємств відчуватимуть труднощі з відновленням нормальної роботи. Якщо відповіді малих і середніх підприємств майже тотожні, то частка великих підприємств, які вказують на труднощі у відновленні нормальної роботи, майже вдвічі менша (28% проти 54-55% для малих і середніх компаній).

- Серед видів допомоги, яку підприємства хотіли б отримати для відновлення нормальної роботи, передують пом'якшення оподаткування (63% опитаних) і консультації щодо ринків збуту, організації виробництва (59%). Трансфер нових технологій зацікавив лише 19% респондентів.

- Менші підприємства віддають перевагу консультуванню в пошуках ринків збуту, організації виробництва (частка таких відповідей зменшується від 67% для малих компаній до 53% для великих) та фінансовій допомозі (від 48% для малих до 32% для великих). Для великих підприємств пріоритетом є податкові пільги (89% опитаних). Також для них характерна низька зацікавленість у консультуванні з питань трансферу технологій (5%).

- 59% опитаних підприємств постійно працюють над підвищенням ефективності використання ресурсів (енергії, матеріалів, води) на виробництві. Для великих підприємств цей показник становить 72%.

- 7% респондентів не зможуть надавати увагу ресурсоефективності принаймні до кінця 2020 року. При цьому частка таких підприємств зростає від 4% для великих компаній до 11% для малих.

- Консультування щодо залучення фінансування, пошуку постачальників обладнання, зовнішньої оцінки експертами та тренінгів персоналу обрала майже половина респондентів, назвавши це все актуальною допомогою для підвищення ресурсоефективності виробництва. Лише укладання довідників і посібників користувалася набагато меншим попитом (24%).

- Тренінги персоналу є пріоритетом для більших підприємств: частка зацікавлених компаній зростає з 17% для малих підприємств до 61% для великих.

- Великі компанії найбільше зацікавлені (57%) у залученні зовнішніх експертів для оцінки та розробки заходів із ресурсоефективності. Малі підприємства при цьому знаходяться на другому місці (39%).

- Консультування у залученні фінансування і пошуку постачальників технологій найпопулярніше з-поміж середніх підприємств (по 56%).

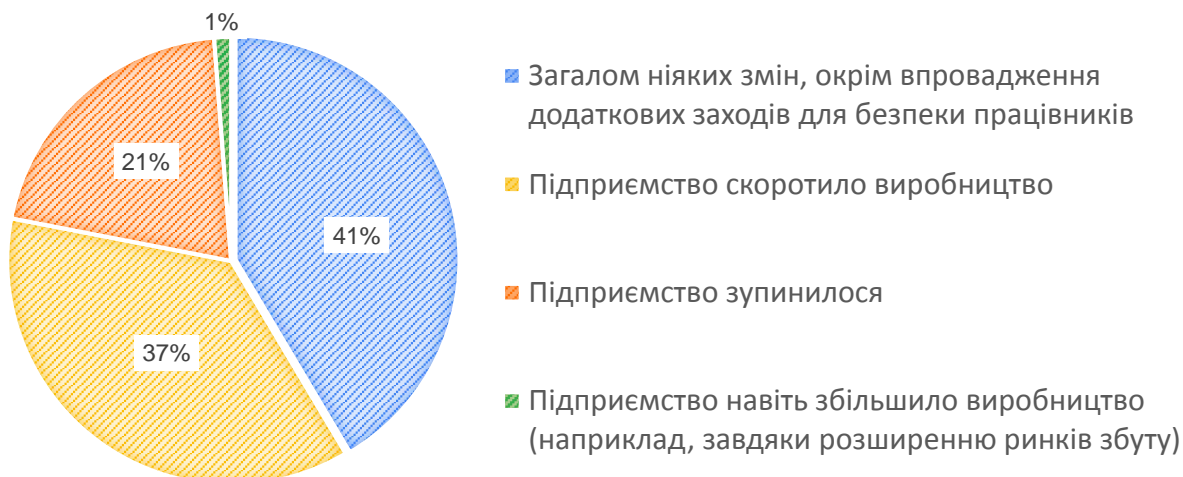
РЕЗУЛЬТАТИ

Вплив COVID-19 на діяльність виробничих підприємств

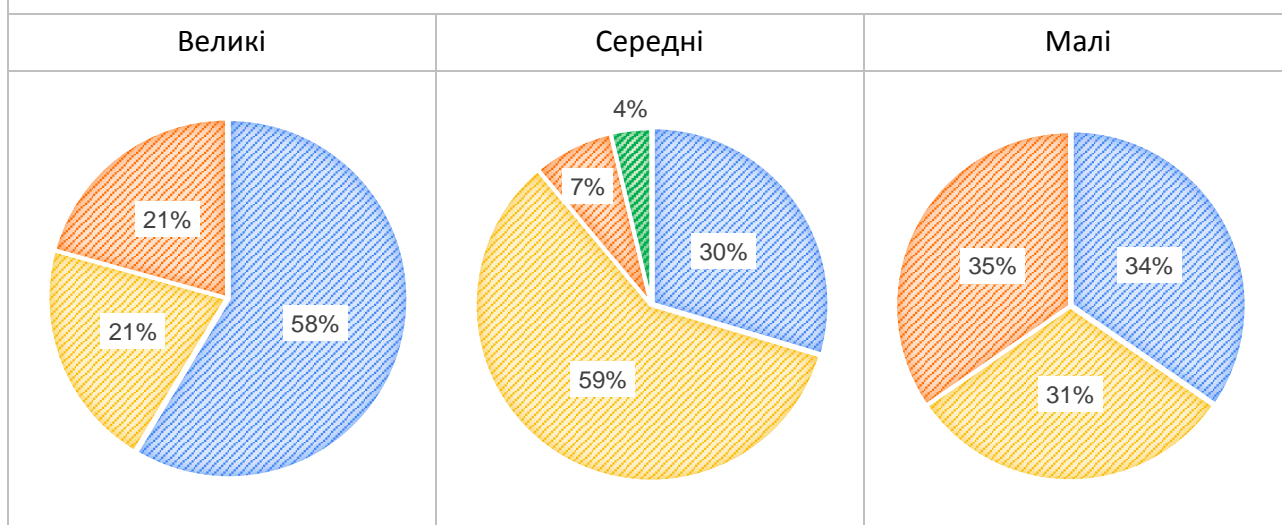
Загалом 41% підприємств не відчули суттєвих змін через вплив COVID-19 (включаючи загальнонаціональні обмеження) і змогли обійтися лише впровадженням додаткових заходів безпеки. При цьому великі підприємства почуваються впевненіше (58% проти 30-34%) завдяки більшим можливостям і, відповідно, більшому запасу міцності. Середні підприємства переважно (59%) скоротили виробництво. Така гнучкість забезпечила їм найменшу частку зупинених підприємств (7%). А от найбільша частка підприємств, які спинили свою роботу, припадає на малі (35%). З результатів можемо зробити висновки, що менші підприємства зазнали більшого негативного впливу від COVID-19.

Лише одне з опитаних підприємств змогло отримати переваги від впливу COVID-19, збільшивши обсяги виробництва.

ВПЛИВ COVID-19 НА ПІДПРИЄМСТВА



Враховуючи розмір підприємства:



Пов'язані з COVID-19 негативні чинники, які впливають на підприємства

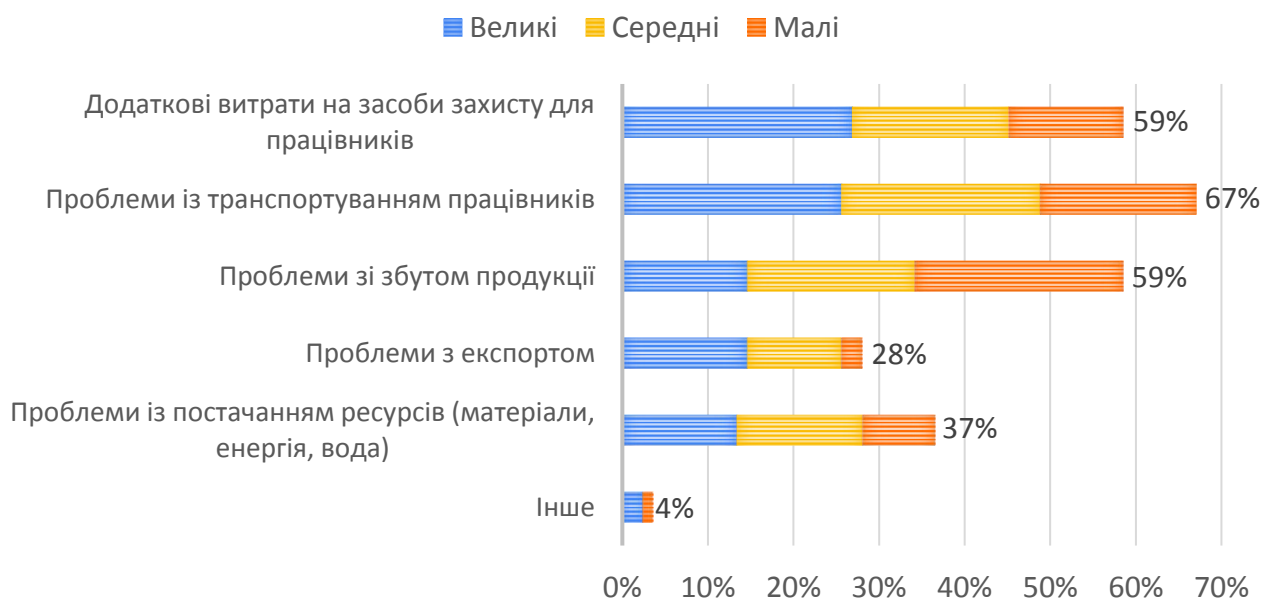
Серед негативних чинників COVID-19, з якими стикнулися підприємства, найчастіше згадувалися проблеми із транспортуванням працівників (67%), збутом продукції (59%) та витратами на засоби захисту (59%). Якщо розглянути останній чинник з урахуванням розміру підприємства, то відслідковується тенденція збільшення його поширеності зі збільшенням розміру підприємства. Так, частка компаній, які визнали негативним чинником додаткові витрати на засоби захисту, зросла від 42% для малих підприємств до 76% для великих. Це, звісно, пояснюється більшою кількістю працівників, а тому відчутнішими витратами. До того ж, ймовірно, що в більших компаніях ретельніше контролюють дотримання правил безпеки.

Середні та великі підприємства частіше вказували на проблеми із транспортуванням співробітників (70-72%). Втім, на цей показник може суттєво впливати географічна приналежність підприємства.

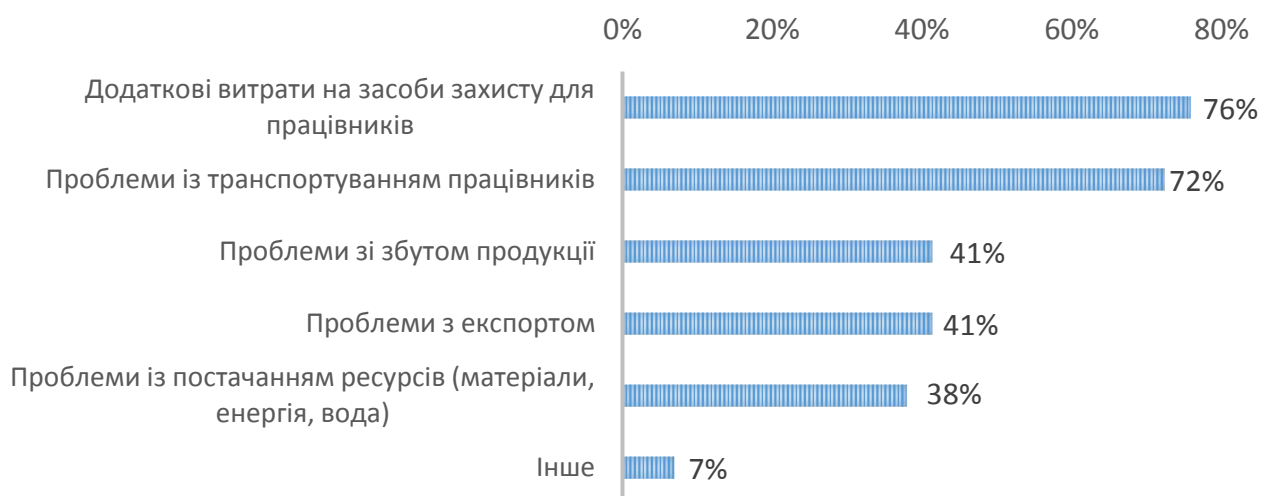
Меншим підприємствам більше дошкуляли проблеми зі збутом продукції: 77% малих, 59% середніх і 41% великих компаній відзначили цей чинник. Водночас проблеми з експортом загалом не були дуже поширеними (28%) і виявились характерними для більших підприємств. Частка компаній, які скаржилися на цей чинник, скорочувалася від 41% для великих до 8% для малих. Зазначаємо, що в даному опитуванні питання про експорт було відкритим для всіх підприємств, тому воно перетинається з питанням про збут. Водночас можна припустити, що малі підприємства меншою мірою працюють на експорт і виявились уразливішими через недиверсифіковані ринки збуту.

Проблеми з постачанням ресурсів зафіксовано лише у 37% випадків, що, найімовірніше, пов'язано з перебуванням наших підприємств переважно на початку міжнародних ланцюгів доданої вартості з переробкою вітчизняної сировини.

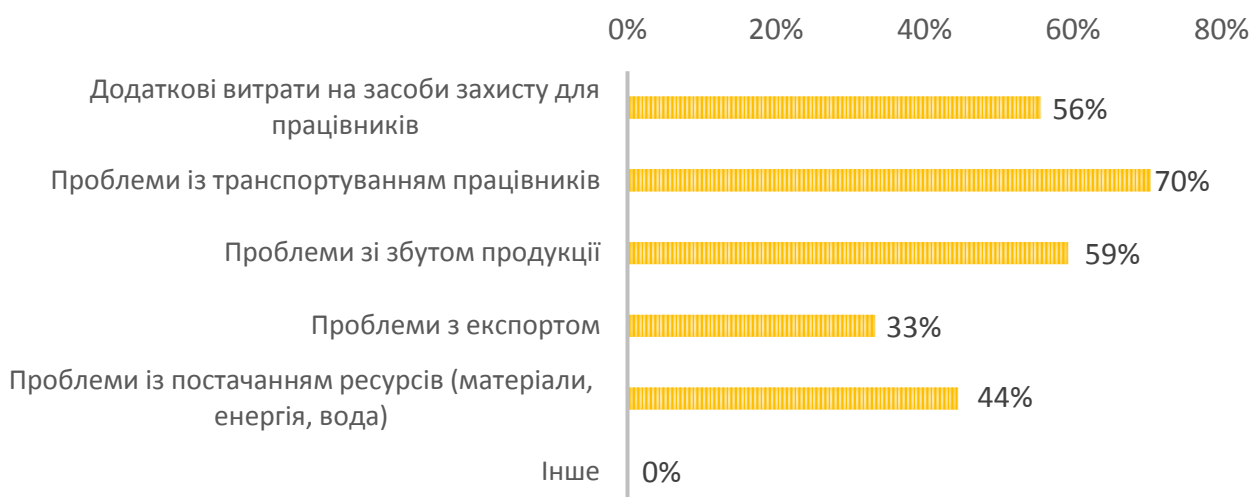
НЕГАТИВНІ ЧИННИКИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ПІДПРИЄМСТВА



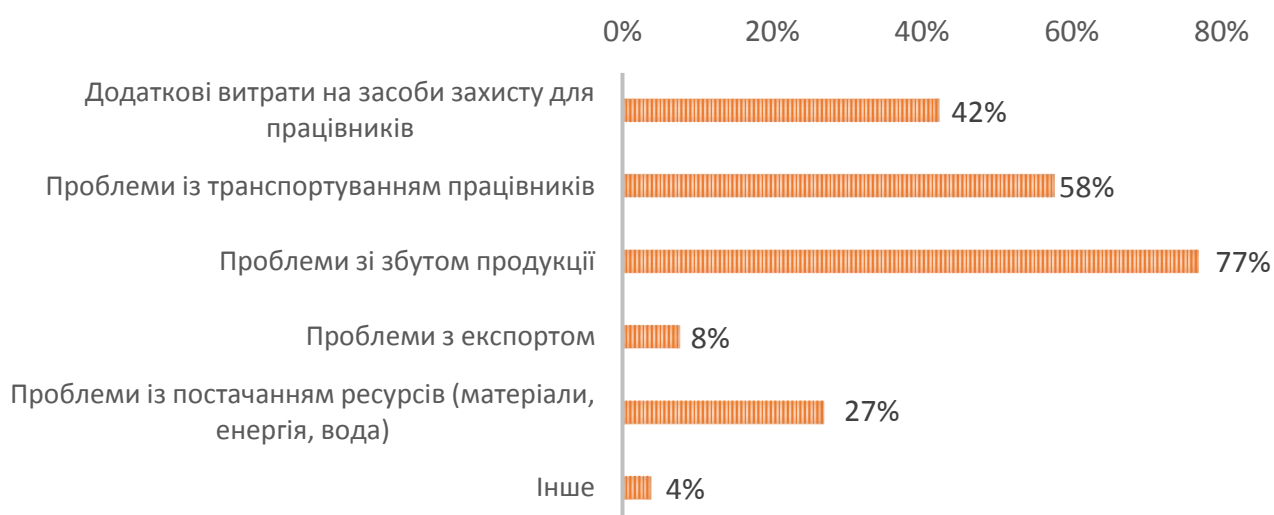
Великі підприємства:



Середні підприємства:



Малі підприємства:

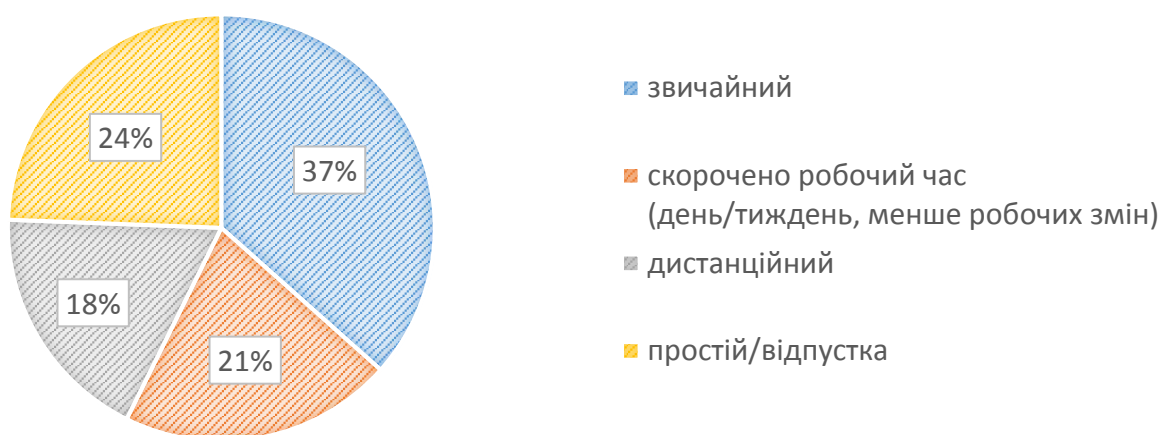


Режим роботи працівників підприємств

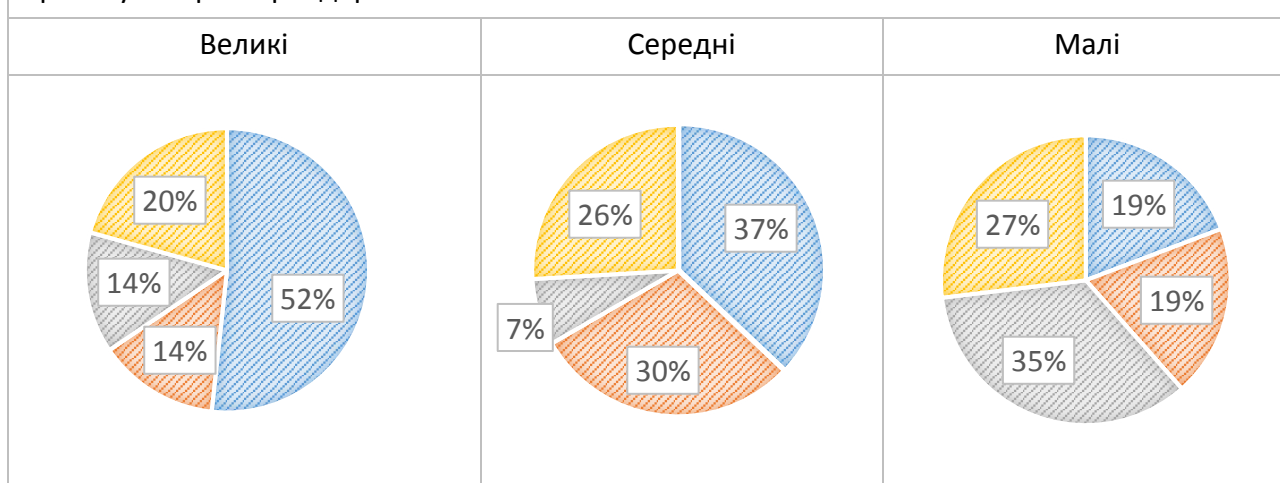
Звичайний режим роботи своїх працівників зберегли 37% підприємств, що корелює з твердженням про те, що 41% з них не відчули критичних змін. Водночас на 24% підприємств працівники взяли відпустки чи стали на простій, що також відповідає 21% зупинених підприємств.

Чим більше підприємство, тим імовірніше на ньому було збережено нормальний робочий графік. Наприклад, частка підприємств із таким графіком зменшується з 52% для великих до 19% для малих. Компанії, які не належать до великих, були змушені демонструвати гнучкість: середні скорочували робочі години (до 30% компаній), а малі переходили на віддалену роботу (до 35%).

РЕЖИМ РОБОТИ ПРАЦІВНИКІВ ПІДПРИЄМСТВ



Враховуючи розмір підприємства:



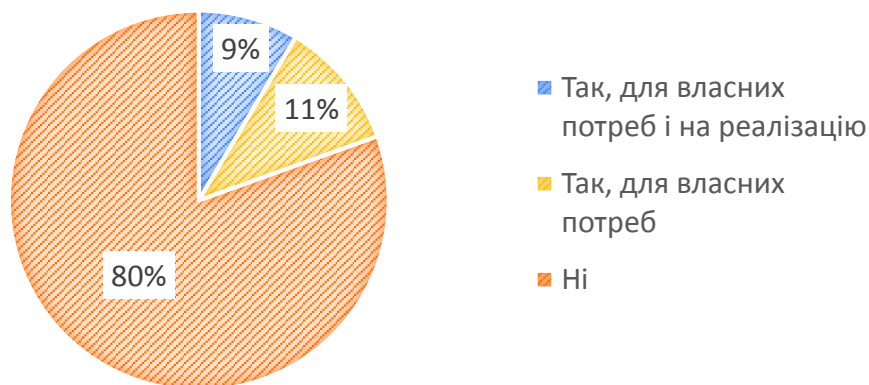
Запровадження випуску додаткової продукції для протидії COVID-19

Переважна більшість українських підприємств (80%) не освоювала випуск додаткової продукції для протидії викликам COVID-19, наприклад, захисних масок, рукавиць, антисептиків, апаратів штучного дихання. 9% випускали таку продукцію не тільки для власних потреб, але й для продажу.

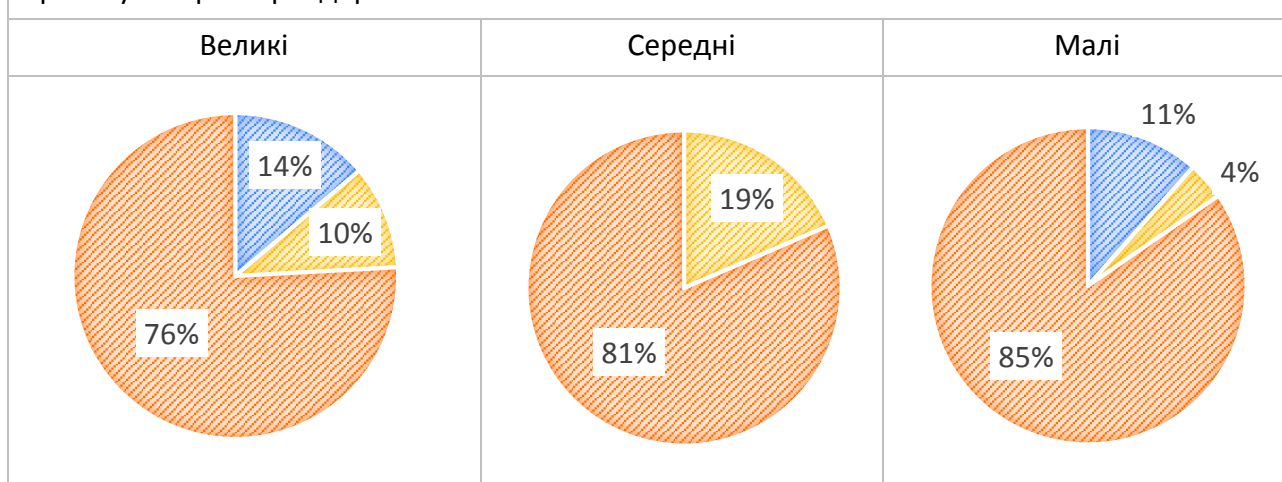
Більші підприємства продемонстрували кращу вправність. Так, частка компаній, які випускали додаткову продукцію, спадала від 24% для великих до 15% для малих. Це можна пояснити потужнішими ресурсами більших підприємств.

Відзначимо, що великі підприємства були також найбільш зорієнтованими на реалізацію такої продукції (14%).

ЧИ ВПРОВАДИЛО ПІДПРИЄМСТВО ВИПУСК ДОДАТКОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ДЛЯ ПРОТИДІЇ COVID-19 (АНТИСЕПТИКІВ, МАСОК І Т.Д.)?



Враховуючи розмір підприємства:



Деякі підприємства відповіли, що не змогли випускати додаткову продукцію. Їм в опитувальнику було запропоновано додаткове питання для уточнення причин.

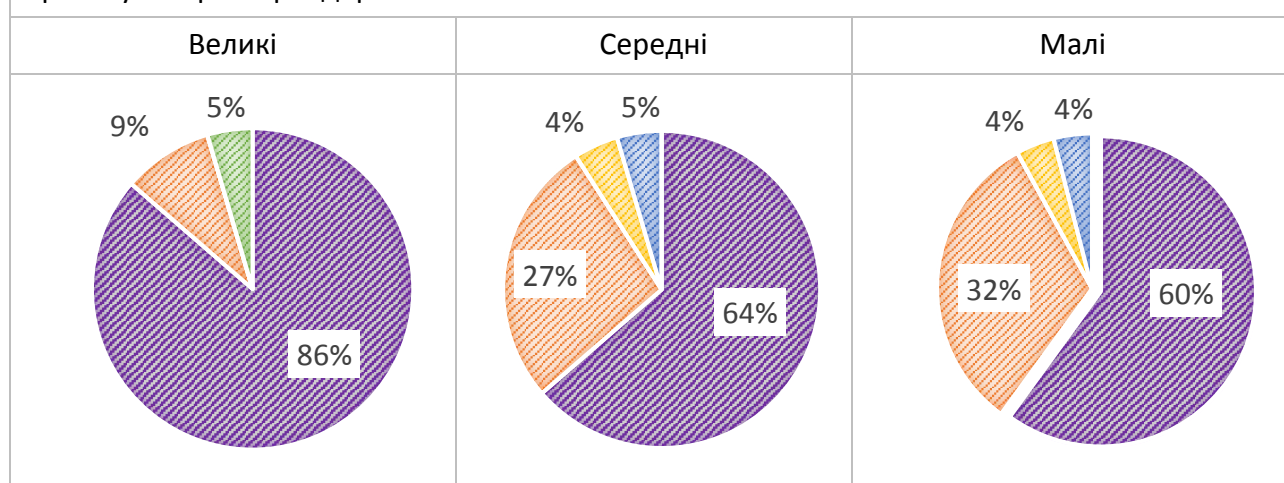
71% із таких підприємств навіть не розглядали питання випуску додаткової продукції. 21% респондентів зробили висновок, що це неможливо для їхніх умов. Менше 3% вказали за причину брак обладнання, технологій чи щось інше.

Все це свідчить про певну інертність вітчизняних підприємств. І притаманне це здебільшого великим компаніям. Наприклад, частка підприємств, які не розглядали можливість випуску додаткової продукції, зростає з 60% для малих до 86% для великих. Тут, напевно, значну роль відіграє більша дистанція між ініціативними співробітниками і людьми, які ухвалюють рішення. З іншого боку, великі компанії відчували себе стабільніше (див. попередні розділи), тому були менш умотивованими на зміни.

ЧИ РОЗГЛЯДАЛО ПІДПРИЄМСТВО ВИПУСК ДОДАТКОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ДЛЯ ПРОТИДІЇ COVID-19?



Враховуючи розмір підприємства:

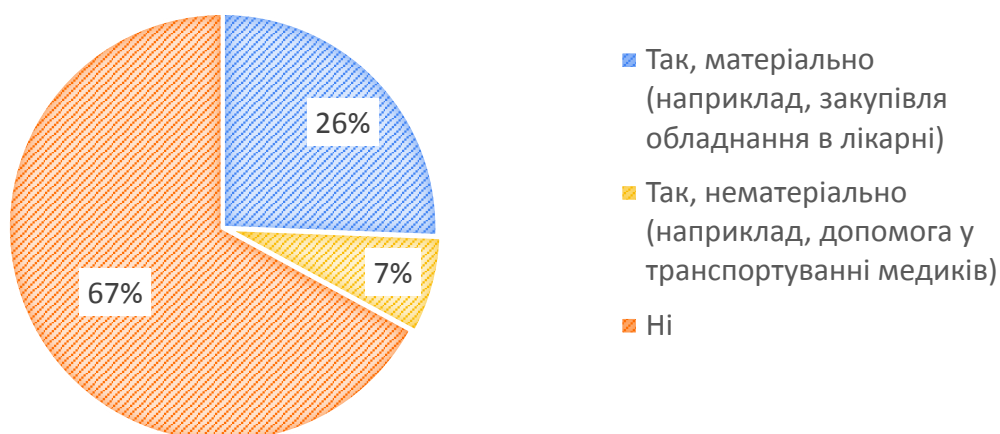


Внесок підприємств у протидію COVID-19

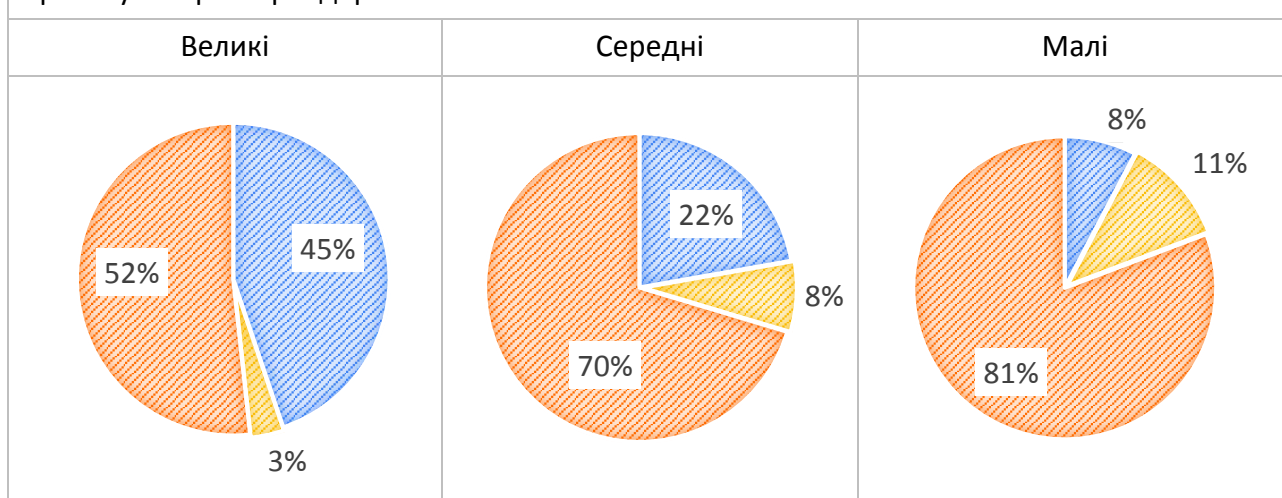
Дві третини українських виробничих підприємств не долучалися до протидії COVID-19. Більші підприємства активніше доєднувалися до цього процесу насамперед завдяки ширшим можливостям. Так, частка компаній, що допомагали у протидії COVID-19, зменшувалася від 48% для великих до 19% для малих.

Характер допомоги також залежав від розмірів підприємства. Більші компанії віддавали перевагу матеріальній допомозі: від 45% для великих до 8% для малих. А от менші підприємства намагалися допомогти нематеріальними засобами: їхня частка становила 11%, тоді як для великих тільки 3%. Загалом же підприємства, які сприяли протидії COVID-19, обирали варіант матеріальної допомоги – 26% проти 7%.

ПІДПРИЄМСТВА, ЯКІ ДОПОМАГАЮТЬ У ПРОТИДІЇ COVID-19



Враховуючи розмір підприємства:

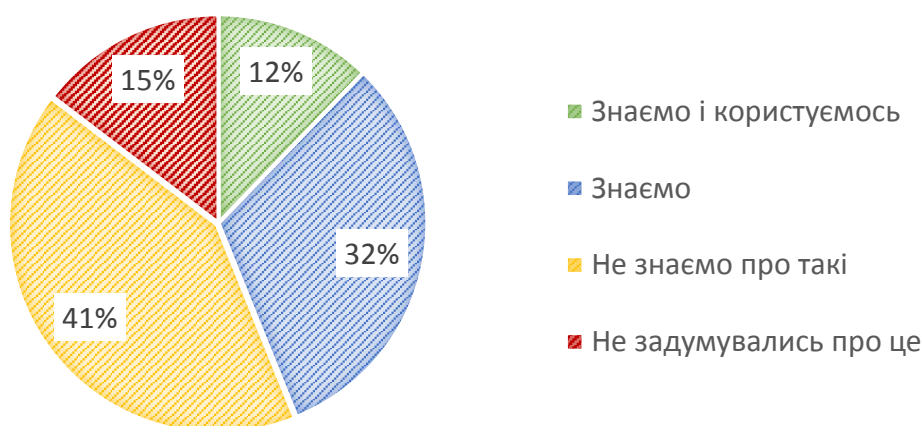


Обізнаність підприємств із державними програмами підтримки, пов'язаними з протидією COVID-19

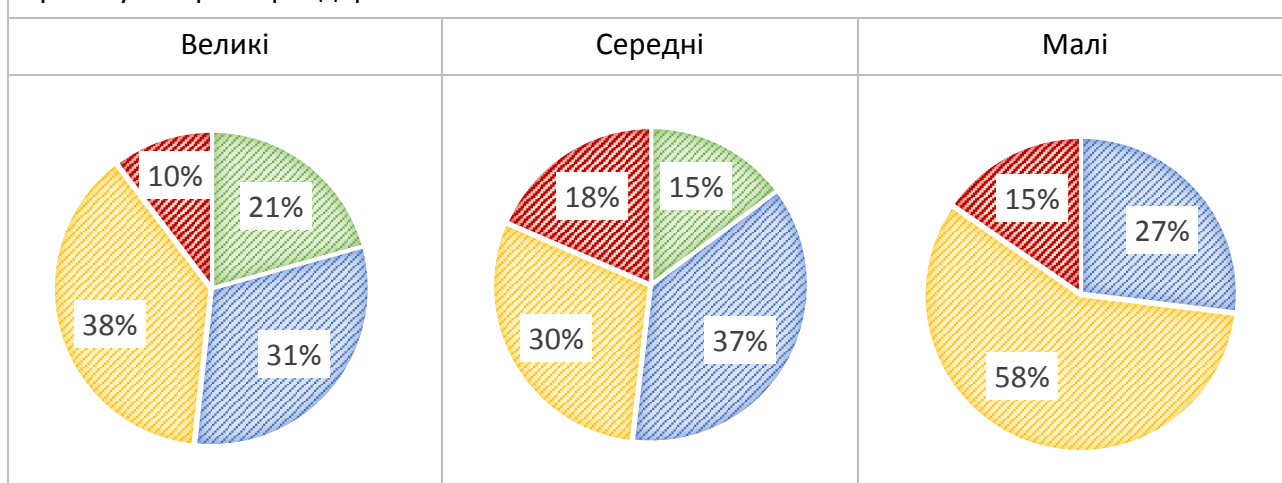
Вітчизняні підприємства недостатньо обізнані з державними програмами підтримки, пов'язаними з протидією COVID-19. Частка обізнаних становить 44%. Користуються продуктами цих програми тільки 12%.

Частка малих підприємств, які хоча б знають про такі програми, приблизно вдвічі менша (27% проти 52%) ніж середніх і великих. При цьому жодне з опитаних малих підприємств такою допомогою не скористалося. Натомість 15% середніх і 21% великих підприємств брали участь у державних програмах підтримки. Враховуючи більшу вразливість малих підприємств, саме на них доцільно було б спрямувати такі програми, а також докласти додаткових зусиль щодо їхньої популяризації.

ОБІЗНАНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ІЗ ДЕРЖАВНИМИ ПРОГРАМАМИ ПІДТРИМКИ, ПОВ'ЯЗАНИМИ З COVID-19



Враховуючи розмір підприємства:



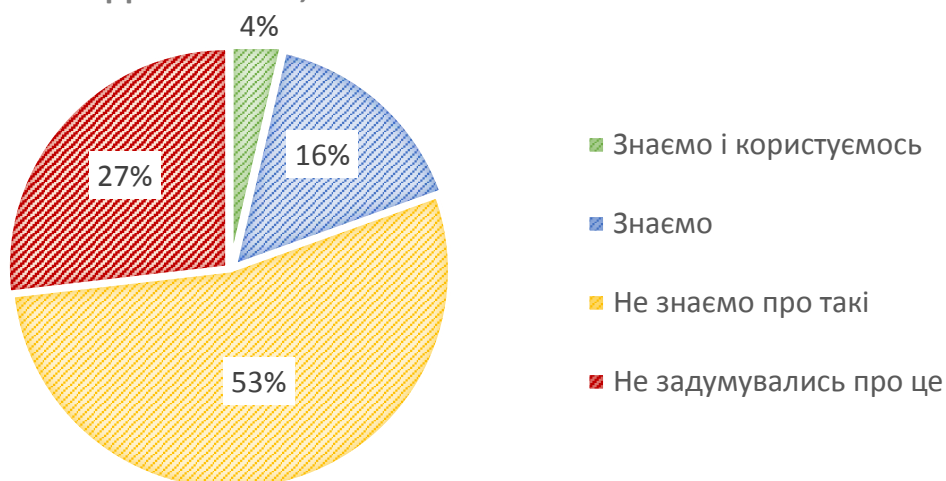
Обізнаність підприємств із недержавними програмами підтримки, пов'язаними з протидією COVID-19

Стан обізнаності підприємств з недержавними програмами підтримки (міжнародними проектами, донорами тощо) ще гірший, аніж із державними. Так, лише 20% підприємств відомо про такі програми, а 4% ними ще й користуються.

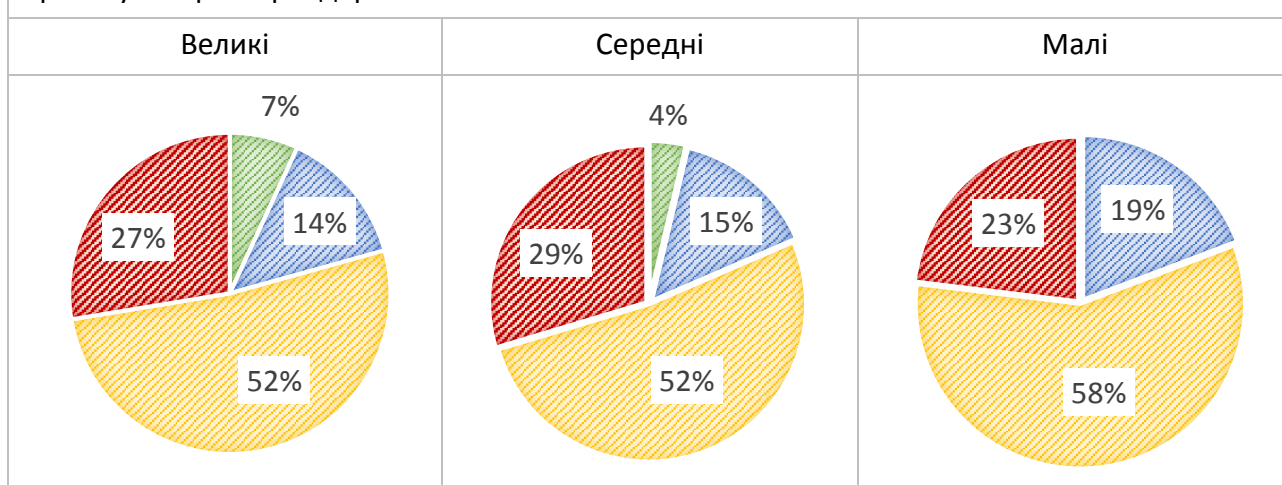
Причому, якщо загальна обізнаність не залежить від розміру підприємств і коливається у межах 19-21%, то використовують недержавну допомогу частіше більші компанії (до 7% для великих підприємств). Малі підприємства ігнорують недержавну допомогу як, утім, і державну. Це може свідчити про недостатню спроможність самих підприємств чи малу кількість таких програм.

Привертає увагу, що 27% підприємств не задумувались над пошуком недержавної допомоги.

ОБІЗНАНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ІЗ НЕДЕРЖАВНИМИ/ДОНОРСЬКИМИ ПРОГРАМАМИ ПІДТРИМКИ, ПОВ'ЯЗАНИМИ З COVID-19



Враховуючи розмір підприємства:



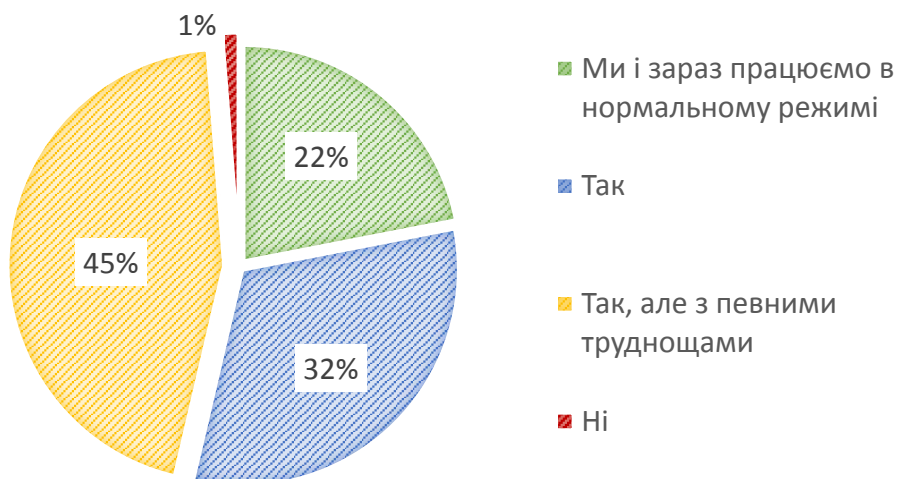
Спроможність підприємств відновити нормальну роботу

54% опитаних підприємств вказали, що або й зараз нормально працюють, або не матимуть труднощів з відновленням нормальної роботи. Цей показник співвідноситься з їхніми відповідями на попередні запитання.

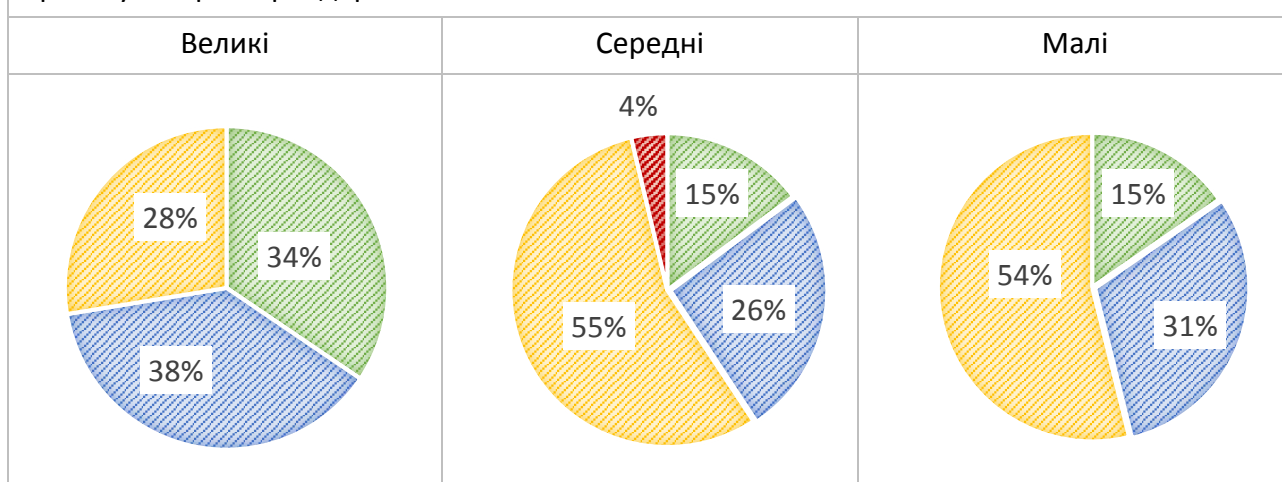
Одне підприємство повідомило, що не зможе відновити роботу, і це підприємство середнього розміру.

Мабуть, середні підприємства є дещо вразливішими з точки зору відновлення роботи, оскільки їм бракує такого запасу міцності, який мають великі компанії, і такої гнучкості, яку мають малі. Та загалом відповіді малих і середніх підприємств схожі. Щодо великих підприємств, то майже вдвічі менша їхня частка (28% проти 54-55% для малих і середніх компаній) відзначає труднощі у відновленні нормальної роботи.

СПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ВІДНОВИТИ РОБОТУ ПІСЛЯ КАРАНТИНУ



Враховуючи розмір підприємства:



Допомога підприємствам, яка необхідна для відновлення діяльності

Серед видів допомоги, яку підприємства хотіли б отримати для відновлення нормальної роботи, передують пом'якшення оподаткування (63% опитаних) і консультації щодо ринків збуту, організації виробництва (59%). Трансфер нових технологій зацікавив лише 19% респондентів.

Більші підприємства зацікавленіші у фіскальній допомозі. Так частка підприємств, які обрали цей пункт, збільшується від 43% для малих до 89% для великих. Найімовірніше це можна пояснити сукупними розмірами податків.

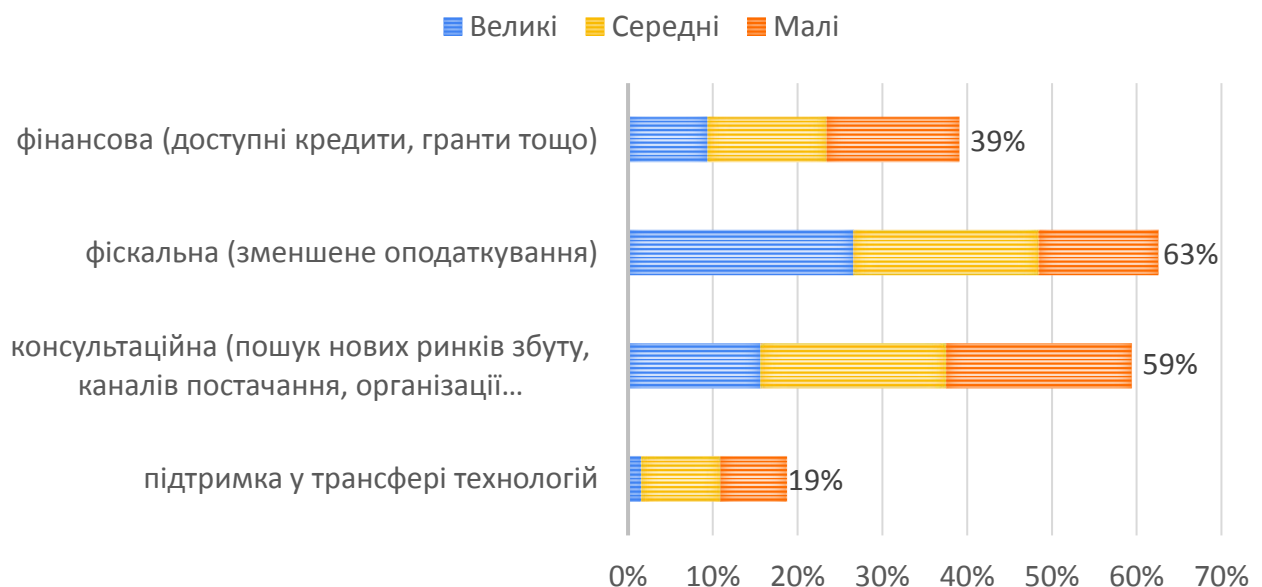
Менші ж компанії демонструють більшу зацікавленість у фінансовій допомозі, включаючи кредити: 48% для малих підприємств проти 32% для великих.

Що стосується консультаційної допомоги, то вона є найбільш популярною з-поміж малих підприємств (67%), а найменш – серед великих (53%). Це пояснюється тим, що на великих підприємствах, вірогідно, вже створено відповідні підрозділи та робочі процеси.

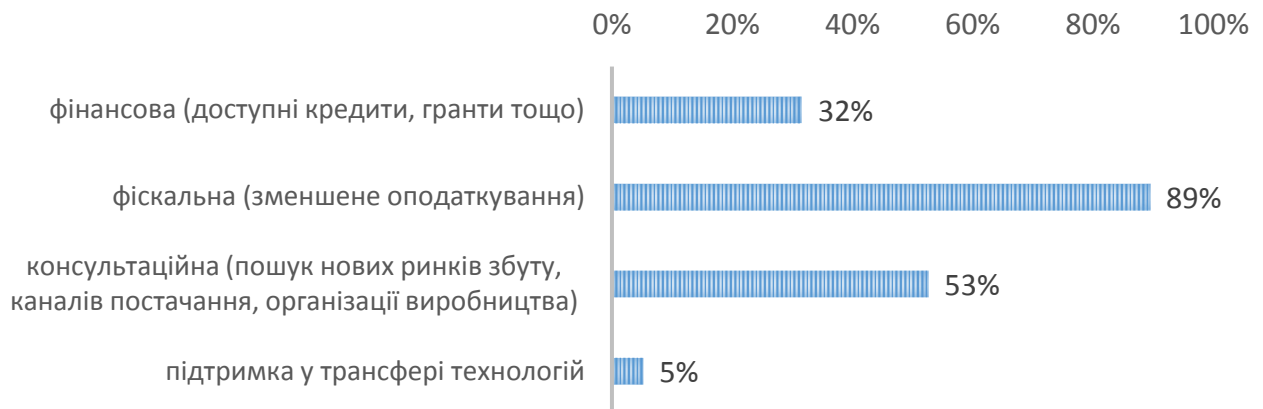
Малі та середні підприємства більше зацікавлені у консультуванні щодо трансферу технологій (чверть опитаних). Низьку зацікавленість великих компаній (5%) можна, знову ж таки, пояснити наявністю внутрішніх підрозділів, які опікуються цим питанням.

Таким чином можна узагальнити, що менші підприємства віддають перевагу консультуванню в пошуках ринків збуту, організації виробництва та фінансовій допомозі. Для більших же підприємств пріоритетом є податкові пільги.

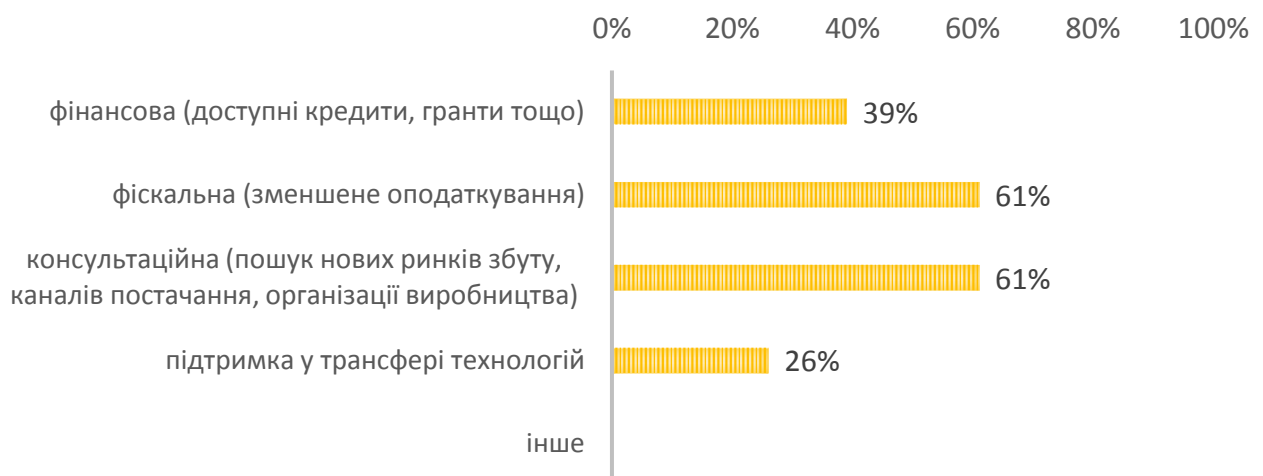
ДОПОМОГА ПІДПРИЄМСТВАМ, ЯКА НЕОБХІДНА ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ



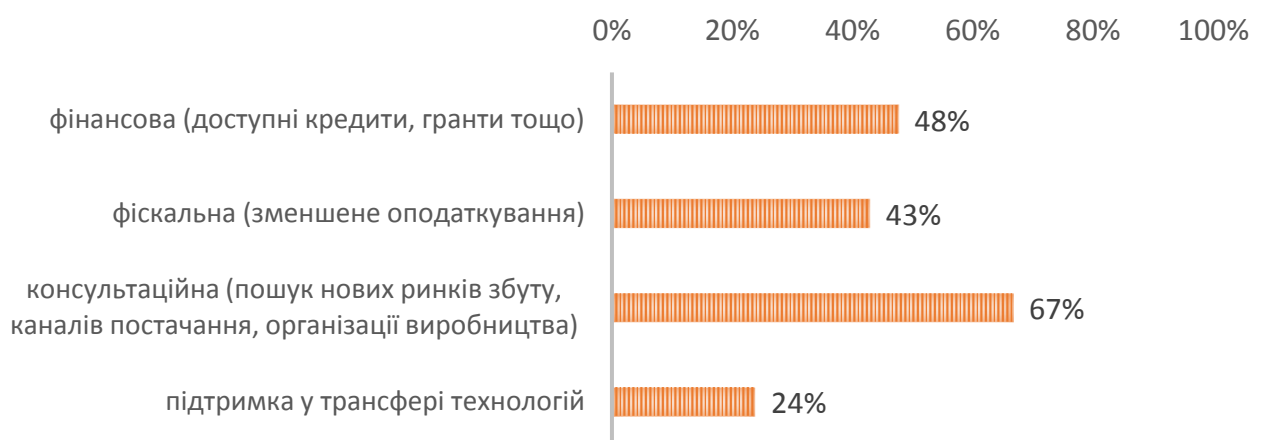
Великі підприємства:



Середні підприємства:



Малі підприємства:



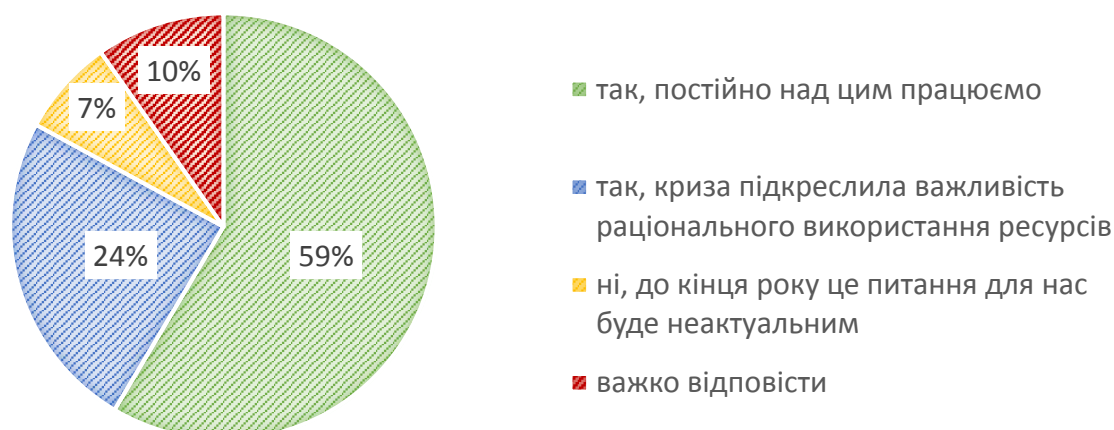
Плани підприємств із підвищення ресурсоефективності

59% опитаних підприємств постійно працюють над підвищенням ефективності використання ресурсів (енергії, матеріалів, води) на виробництві. На цей показник вплинула наявність в опитуванні великих підприємств (для них показник 72%), на яких повинні функціонувати відповідні підрозділи. Також варто зауважити, що значна частина опитаних – це підприємства, які співпрацюють із Центром ресурсоефективного та чистого виробництва.

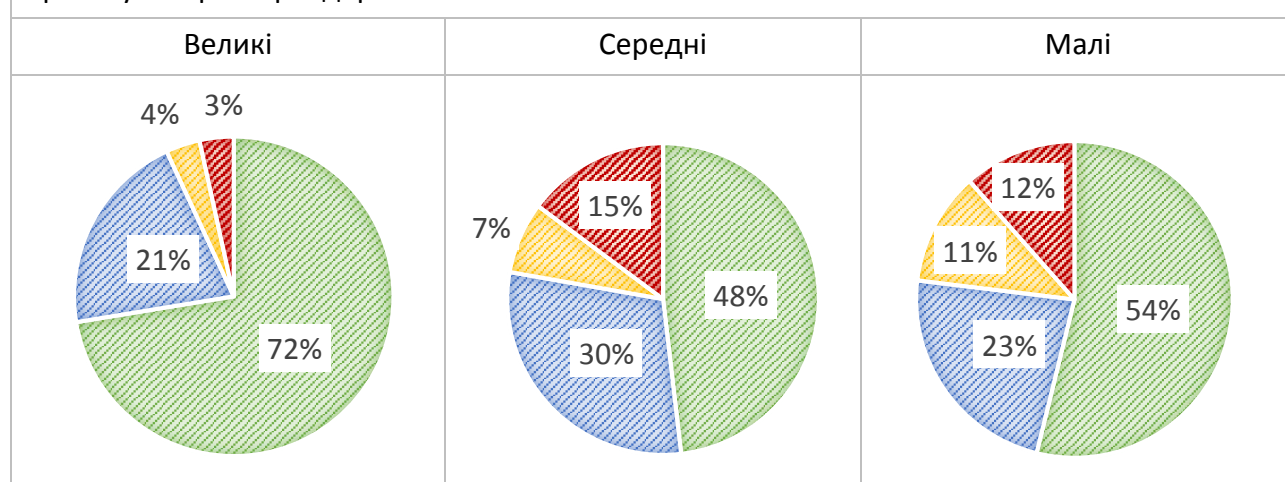
Частка компаній, яким COVID-19 надав додатковий стимул у підвищенні ресурсоефективності, становить 24%, тоді як для 7% опитаних це питання буде поза увагою принаймні до кінця 2020 року. При цьому частка таких підприємств зростає від 4% для великих до 11% для малих. Це свідчить про вразливість менших підприємств.

Також варто наголосити, що серед великих підприємств набагато менше таких, які не сформуvalи свої плани: 3% проти 12-15% для малих і середніх.

ЧИ ПЛАНУЄ ПІДПРИЄМСТВО ПІДВИЩУВАТИ ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ ПІСЛЯ КАРАНТИНУ?



Враховуючи розмір підприємства:



Допомога підприємствам, необхідна для підвищення ресурсоефективності

Майже всі запропоновані способи допомоги у підвищенні ресурсоефективності отримали однаковий запит від підприємств – майже половина респондентів обрала для себе консультування щодо залучення фінансування, пошуку постачальників обладнання, зовнішню оцінку експертами та тренінги персоналу. Лише укладання та друк довідників і посібників користувалася набагато меншим попитом (24%), причому незалежно від розміру підприємства (коливання від 20 до 29%). Або представники підприємств вважають такий спосіб донесення інформації неінформативним і несучасним, або ж просто не мають можливості присвячувати багато часу на пошук необхідного рішення.

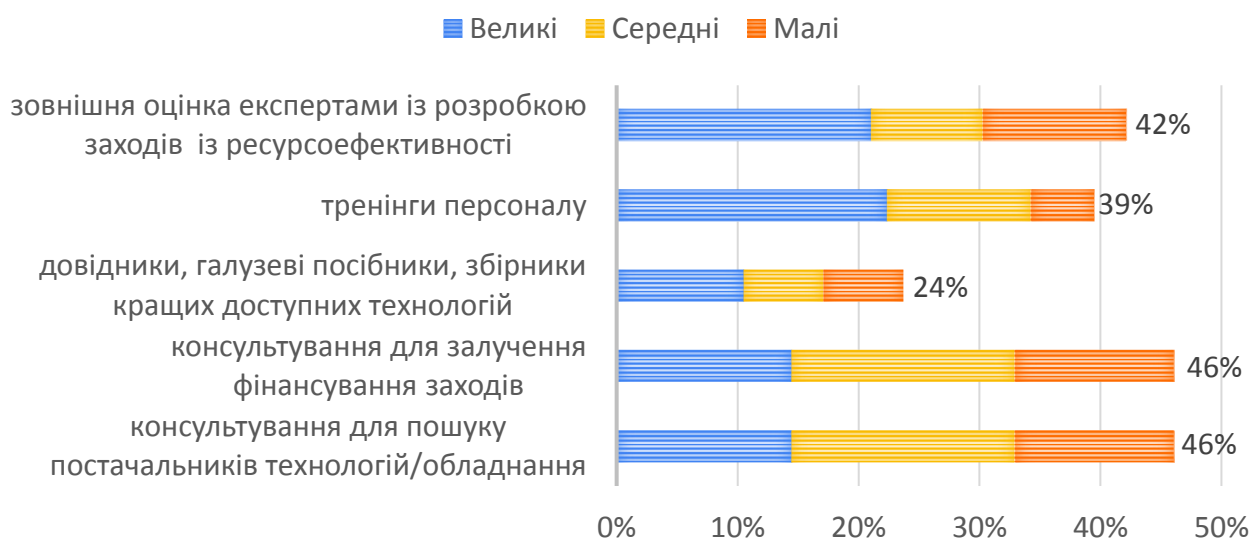
Що стосується відмінностей за розмірами підприємств, то, наприклад, тренінги персоналу є пріоритетом для більших компаній. Так, частка тих, що зацікавлені у тренінгах, зростає з 17% для малих до 61% для великих. Хоча, здавалося б, великі підприємства і мають персонал для роботи у сфері ресурсоефективності, за результатами опитування виявилось, що саме вони найбільше зацікавлені у підвищенні кваліфікації своїх працівників.

Також великі компанії найбільше зацікавлені (57%) у залученні зовнішніх експертів для оцінки і розробки заходів із ресурсоефективності. Малі підприємства при цьому знаходяться на другому місці з 39%.

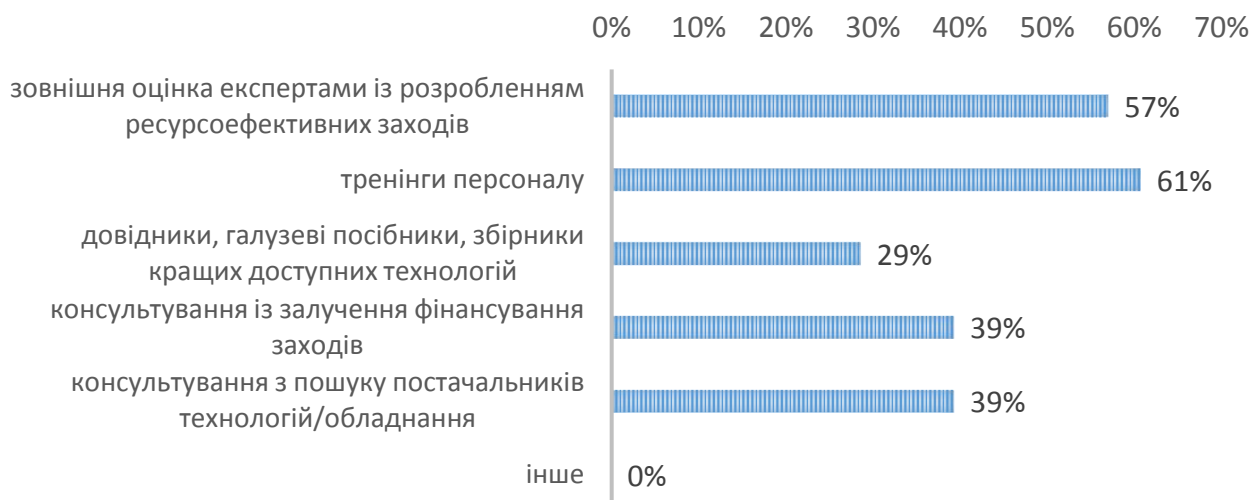
Консультування у залученні фінансування і пошуку постачальників технологій має найбільшу вагу для середніх підприємств (по 56%), а найменшу – для великих (39%).

Загалом же можна зафіксувати той факт, що зі зменшенням розміру підприємства його зацікавленість у допомозі з підвищення ресурсоефективності дещо спадає.

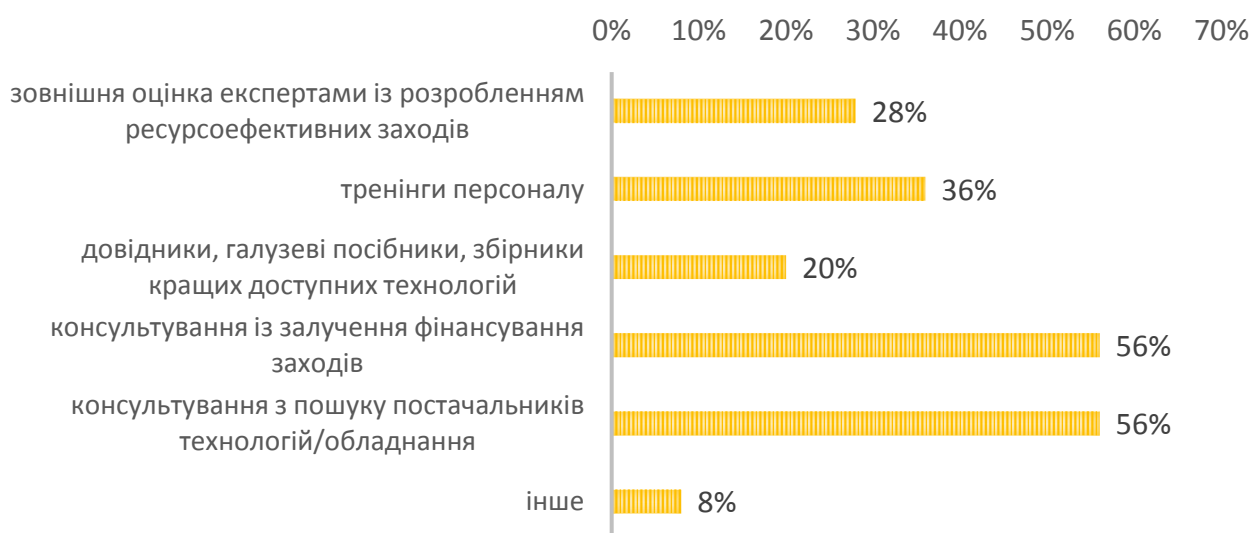
АКТУАЛЬНА ДОПОМОГА ПІДПРИЄМСТВАМ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ



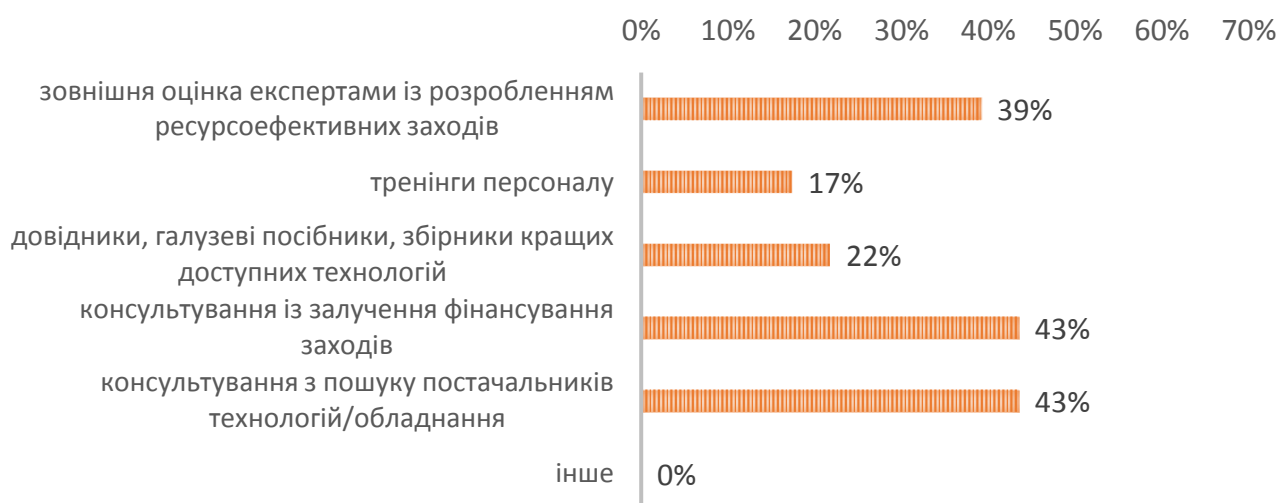
Великі підприємства:



Середні підприємства:



Малі підприємства:



Наразі перед українською промисловістю стоїть завдання «зеленої» та інноваційної трансформації. Це дозволить усій країні зайняти вигідне місце у міжнародних ланцюгах доданої вартості, використавши свій потенціал (в тому числі людський), і відвернути скочення до статусу сировинної. Це складне завдання (особливо враховуючи негативний вплив пандемії COVID-19), яке потребує консолідації зусиль усіх зацікавлених сторін: промисловості, держави, експертних інституцій та міжнародних установ. Центр РЕЧВ, як національна організація, що підтримує екомодернізацію української економіки шляхом впровадження ресурсоефективного та чистого виробництва, продовжить підтримувати українські підприємства в нових умовах, розширюючи співпрацю між партнерами й адаптуючи свою діяльність до сучасних викликів.

Пандемія COVID-19 вказала на недостатню гнучкість українських підприємств. Центр РЕЧВ промотує інноваційність шляхом поширення знань щодо протидії COVID-19, повернення до нормальної роботи, а також історій успіху вітчизняних підприємств, щоб надихати їхніх послідовників. У своїй роботі з підприємствами ми звернемо увагу на взаємодію їхніх працівників, щоб забезпечити створення відповідних процесів і креативного середовища на робочих місцях.

Результати опитування засвідчили, що великі, середні та малі підприємства різні у своїх можливостях, проблемах і потребах. Наразі Центр РЕЧВ структурує допомогу підприємствам, яка необхідна їм для відновлення роботи та забезпечення ефективного розвитку.

Великі підприємства здебільшого мають можливості (процеси, структури, кадри) для роботи над розвитком: підвищення ресурсоефективності, пошуку нових ринків збуту (включаючи закордонні), технологій, програм підтримки. Для таких підприємств є доречним здійснення націлених і обмежених у часі заходів, аби підштовхнути їх у розвитку згаданих можливостей. Наприклад, Центр РЕЧВ пропонує великим підприємствам коротко- та середньострокові програми підвищення кваліфікації співробітників (у специфічних задачах ресурсоефективності), а також виконання окремих оцінок виробничих ділянок чи обладнання.

Малі та середні підприємства потребують більшої допомоги, тому Центр РЕЧВ буде орієнтуватися у своїй діяльності на них. Ми продовжимо консультувати підприємства в підвищенні їхньої ресурсоефективності, але також розширимо спектр взаємодії, із залученням партнерів пропонуючи консультування зі збуту, експорту й організації виробництва. І хоча при роботі з підприємствами Центр РЕЧВ пропонує допомогу в пошуку можливостей фінансування їхніх ресурсоефективних заходів і постачальників обладнання, ми підсилимо цей компонент, розбудувавши стосунки з партнерами (донорами, фінансовими інституціями).

Також необхідно звернути увагу на підвищення спроможності малих і середніх підприємств до зеленого розвитку. Ми будемо розширювати співпрацю у цьому напрямку, забезпечуючи формування процесів, звичок і необхідного досвіду. Так, для малих і середніх підприємств короткотермінова оцінка зовнішніми експертами надає відчутні результати у підвищенні ресурсоефективності, але найчастіше не викликає поведінкового зламу. Тому доцільним є більш тривала співпраця з періодичним спілкуванням (наживо або онлайн) щодо

прогресу і подальших планів, наприклад, у форматі клубів, мереж, тощо. Для спеціалістів таких підприємств Центр РЕЧВ розробляє середньо- та довготермінові навчальні курси, доступні онлайн із можливістю опановувати у зручному темпі.

Зважаючи на непопулярність галузевих посібників і водночас цінність їхнього вмісту, Центр РЕЧВ працює над альтернативними формами подання інформації у вигляді набору невеликих матеріалів (включаючи відеоматеріали) зі зручною навігацією.

Окремо треба згадати низьку обізнаність вітчизняних підприємств із державними, а особливо недержавними програмами підтримки, адже це нівелює значні зусилля їхніх надавачів і блокує можливості розвитку. В Україні існує багато різних інформаційних онлайн майданчиків із агрегацією програм, але ефективність їх невисока. Центру РЕЧВ буде використовувати свої прямі контакти з промисловістю для донесення цих можливостей, а також співпрацювати із державними установами і недержавними організаціями для розробки механізму ефективного інформування малих та середніх підприємств.

Щодо підтримки підприємств у відновленні нормальної роботи, то багато з опитаних підприємств відзначали необхідність пом'якшення оподаткування (переважно більші компанії) та фінансової підтримки (переважно менші). На відміну від запитів на консультування, це питання, які повинні вирішуватися на державному рівні. Центр РЕЧВ готовий надавати підтримку таким політичним ініціативам шляхом залучення його експертів і значного досвіду роботи з промисловими підприємствами.

З часу свого заснування в 2013 році Центр РЕЧВ виконав оцінку понад 160 виробничих підприємств і запропонував їм близько 570 заходів, які дозволяють щорічно економити 180 000 МВт·год енергії, 12 000 т матеріалів і 10 млн євро, а також скорочувати викиди на 41 500 т CO₂-екв. Ми підготували близько 500 експертів із ресурсоефективності по всій Україні, організували 300 інформаційних заходів, взяли участь у впровадженні 10 міжнародних проєктів. Центр РЕЧВ продовжує підтримувати зв'язок із українськими підприємствами, щоб оперативно реагувати на їхні потреби і допомагати у «зеленому» розвитку. Ми хочемо подякувати учасникам опитування і всім підприємствам-клієнтам, які дозволили нам отримати такий неоцінений досвід. Запрошуємо партнерів до співпраці у вищезгаданих напрямках. Разом ми зможемо зробити значний внесок в екомодернізацію української промисловості.

Вплив COVID-19 на українські виробничі підприємства та допомога у відновленні нормальної роботи: звіт за результатами опитування Центру ресурсоефективного та чистого виробництва

Дана публікація укладена в рамках проєкту «Сприяння адаптації та впровадженню ресурсоефективного та більш чистого виробництва шляхом створення і роботи Центру більш чистого виробництва в Україні», який виконується Організацією Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО) та національним Центром ресурсоефективного та чистого виробництва (ЦРЕЧВ) за підтримки Швейцарії та Австрії.



Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Швейцарська Конфедерація



UNITED NATIONS
INDUSTRIAL DEVELOPMENT ORGANIZATION

